

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Masz prawo TAKŻE
do równego NA RYNKU PRACY
traktowania I NA RYNKU USŁUG

Wyniki badania przeprowadzonego przez Kantar Public na reprezentatywnej próbie Polaków w wieku 15 lat i więcej w listopadzie 2016 r. zleconego przez Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

- Większość z nas rozpoznaje dyskryminację na rynku pracy i rynku usług, ale niewielu wie, że jest zakazana prawem: Konstytucją, Kodeksem pracy, tzw. ustawą równościową, Kodeksem cywilnym czy Kodeksem wykroczeń.
- Bardzo mało osób, które doświadczyły dyskryminacji, zgłasza swoją sprawę organom władzy publicznej. W konsekwencji trudniej jest przeciwdziałać nierównemu traktowaniu i pomagać tym, których ona dotyka.
- Jeśli skierujesz sprawę do sądu możesz żądać przeprosin, odszkodowania oraz zaprzestania działań dyskryminacyjnych.
- Rzecznik Praw Obywatelskich apeluje: spotkała Cię dyskryminacja lub byłeś jej świadkiem – zgłoś sprawę!

Napisz: www.rpo.gov.pl/wniosek lub zadzwoń i dowiedz się więcej: bezpłatna INFOLINIA OBYWATELSKA 800 676 676

Więcej informacji oraz komentarz dla prasy: antydiskryminacja@brpo.gov.pl

Anna Mazurczak, Naczelniczka Wydziału Prawa Antydyskryminacyjnego

Anna Chabiera, specjalistka ds. badań społecznych w Wydziale Prawa Antydyskryminacyjnego

Świadomość prawna w zakresie równego traktowania

Na podstawie wyników reprezentatywnego badania przeprowadzonego na zlecenie Rzecznika Praw Obywatelskich w listopadzie 2016 r. przez Kantar Public (na ogólnopolskiej próbie 1066 osób w wieku 15 lat i więcej).

Większość Polaków trafnie rozpoznaje dyskryminację na rynku pracy i na rynku usług (61-77% w zależności od konkretnego przykładu dyskryminacji), równocześnie odpowiednio jedynie 33% i 25 % mieszkańców Polski wie, że jest ona w tych obszarach zakazana przez prawo.

Ochrona prawna przed dyskryminacją wynika wprost z art. 32 Konstytucji RP, Kodeksu Pracy oraz tzw. ustawy równościowej, czyli ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania, która chroni przed dyskryminacją ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne lub narodowe, religię, wyznanie, światopogląd, wiek, niepełnosprawność lub orientację seksualną.

Opinie dotyczące częstotliwości występowania dyskryminacji

Badanie ukazało również przekonania mieszkańców Polski co do częstotliwości występowania dyskryminacji w Polsce wobec wybranych grup społecznych. W zestawieniu z badaniami prowadzonymi w latach ubiegłych (zarówno na zlecenie RPO z 2015 r., jak i badania Eurobarometru z lat 2012 i 2015) można zaobserwować **stały wzrost przekonań o występowaniu dyskryminacji w Polsce**. W największym stopniu w odniesieniu do roku ubiegłego o 9% wzrosła liczba badanych przekonanych o częstej dyskryminacji ze względu na rasę i pochodzenie, o 11% ze względu na niepełnosprawność i o 9% ze względu na światopogląd i bezwyznaniowość.

Według badanych najczęściej dochodzi do dyskryminacji ze względu na orientację seksualną (49%), ze względu na pochodzenie etniczne lub narodowe (44%) oraz tożsamość płciową (42%) (procenty dotyczą odpowiedzi „bardzo często” i „często”).

Co trzeci badany jest przekonany o częstej dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami (36%) lub dyskryminacji z powodu przekonań religijnych i wyznania (32%).

Jedna czwarta respondentów sądzi, że dyskryminacja z dużą częstotliwością dotyka osób o poglądach ateistycznych (28%) oraz tych w wieku 55 lat i więcej (25%).

W opinii społecznej płeć i wiek poniżej 30 roku życia rzadko wywołują gorsze traktowanie.

Rozpoznawanie dyskryminacji

W badaniu zapytano respondentów, czy konkretne zachowania na rynku pracy i na rynku usług stanowią przykłady dyskryminacji. Większość trafnie oceniła przedstawione zdarzenia jako dyskryminujące. Jednakże nadal stosunkowo duży jest odsetek osób, które nie dostrzegają w tych działaniach dyskryminacji lub nie mają zdania w tej sprawie.

Dyskryminacja na rynku pracy

Dyskryminację na rynku pracy rozpoznaje zdecydowana większość Polaków. Nadal jednak znacząca część nie uznaje za dyskryminację takich przypadków gorszego traktowania ze względu na płeć i wiek, jak:

**NIEAWANSOWANIE MŁODEJ MATKI
WYŁĄCZNIE ZE WZGLĘDU NA
JEJ POTENCJALNE NIEOBECNOŚCI
ZWIĄZANE Z OPIEKĄ NAD
DZIECKIEM**

74% dostrzega
26% nie dostrzega / nie wie

**BRAK ZGODY NA
UDZIELENIE URLOPU
OJCOWSKIEGO**

67% dostrzega
33% nie dostrzega / nie wie

**ZWOLNIENIE PRACOWNIKA
WYŁĄCZNIE ZE WZGLĘDU NA OSIĄGNIĘCIE
WIEKU EMERYTALNEGO**

61% dostrzega
39% nie dostrzega / nie wie

Jedynie 33% Polaków wie, że dyskryminacja jest zakazana na rynku pracy.

Dotyczy to zarówno pracowników zatrudnionych na umowę o pracę, jak i na podstawie umowy cywilno-prawnej.

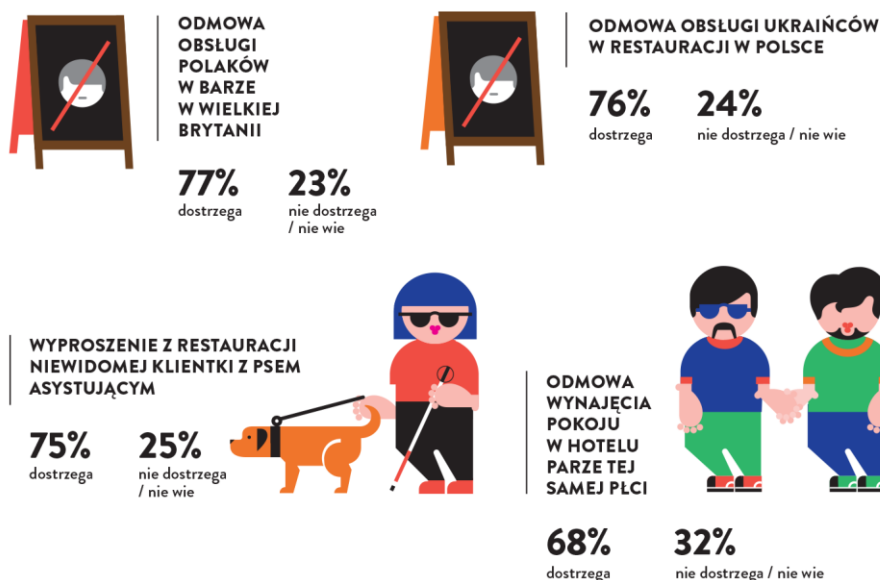
Przykłady dotyczące rynku pracy odnosiły się do sytuacji młodej matki, której odmówiono awansu wyłącznie ze względu na potencjalne nieobecności związane z opieką nad dzieckiem (74% badanych dostrzega dyskryminację w takim działaniu), braku zgody na udzielenie urlopu ojcowskiego (67% badanych), zwolnienie pracownika wyłącznie ze względu na osiągnięcie wieku emerytalnego (61%).

Przykłady związane z rynkiem usług obejmowały odmowę obsługi Polaków w barze w Wielkiej Brytanii (77% dostrzega dyskryminację), odmowę obsługi Ukraińców w Polsce (76%), wyproszenie z restauracji niewidomej klientki z psem asystującym (75%), odmowę wynajęcia pokoju hotelowego parze tej samej płci (68%).

Dyskryminacja w dostępie do usług

Także dyskryminację w dostępie do usług rozpoznaje zdecydowana większość Polaków. Nadal znacząca część nie dostrzega dyskryminacji w takich przypadkach gorszego traktowania ze względu na pochodzenie narodowe, niepełnosprawność oraz orientację seksualną, jak:

Jedynie 25% Polaków wie, że dyskryminacja jest zakazana na rynku usług.

Respondentom zadano również pytanie o to, czy odmowa obsługi osoby nietrzeźwej w barze jest przykładem dyskryminacji. Z perspektywy prawa **odmowa usługi ze względu na czyjeś zachowanie, a nie ze względu na cechę danej osoby nie stanowi dyskryminacji**. Większość badanych (66%) wyraziła przekonanie zbieżne z prawną oceną takiego zachowania.

Dyskryminacja ze względu na cechę danej osoby, a nie ze względu na jej zachowanie [została zilustrowana za pomocą GIFu](#)

Znajomość przysługujących praw

Art. 32 Konstytucji RP: *Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny.*

40% badanych nie ma wiedzy o prawach przysługujących osobie doświadczającej dyskryminacji w obszarze zatrudnienia i usług.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Osoba, która skieruje sprawę do sądu, ma prawo żądać przeprosin od sprawcy, odszkodowania, zaprzestania naruszania zasady równego traktowania. Co więcej to pracodawca lub usługodawca będzie miał obowiązek udowodnienia w sądzie, że do dyskryminacji nie doszło (tzw. odwrócony ciężar dowodu). Osoba skarżąca powinna jedynie uprawdopodobnić (opisać) sytuację, w której jej zdaniem miała miejsce dyskryminacja.

Skargę można złożyć również do Rzecznika Praw Obywatelskich, który pełni funkcję niezależnego organu ds. równego traktowania. Wniosek do Rzecznika jest bezpłatny i nie wymaga zachowania żadnej szczególnej formy. www.rpo.gov.pl/rowne-traktowanie

Spotkała cię dyskryminacja – zgłoś sprawę!

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH W WARSZAWIE
Aleja Solidarności 77 | 00-090 Warszawa

Prezentacja wyników badań RPO zbiega się z kampanią jednej z agend ONZ (UNAIDS), w której ogłoszono 1 marca 2017 jako *Zero Discrimination Day* z hasłem przewodnim *Make some noise for #zerodiscrimination* (*Podnieś głos na rzecz #zerodyskryminacji*)

